

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน

A Study of the Relationship Between Active ageing and Readiness in Learning the Elderly Working in the Community

วันที่รับบทความ : 21 กุมภาพันธ์ 2563

นนทวัฒน์ ภัทรกรนันท์¹

วันที่แก้ไขบทความ : 29 ตุลาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 2 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วุฒิวยของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 2) ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ จำนวน 370 ฉบับ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ, $\bar{X}$, S.D. การวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีภาวะวุฒิวย อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม สังคมและชุมชน และด้านความมั่นคง ตามลำดับ 2) ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมมีการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์การเรียนรู้ และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) ตามลำดับ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยกับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงซึ่งสอดคล้องกันสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันกับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ด้านความพร้อมและประโยชน์การเรียนรู้ ด้านความพร้อมในการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาดลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมาก อยู่ในระดับสูง คือ วุฒิวัยด้านความมั่นคง และวุฒิวัยด้านการมีส่วนร่วมสังคมและชุมชน ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์น้อยสุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสุขภาพ

คำสำคัญ : วุฒิวัย ความพร้อมในการเรียนรู้ ผู้สูงอายุ

A Study of the Relationship Between Active ageing and Readiness in Learning the Elderly Working in the Community

Received: February 21, 2020

Nanthawat Pattaragorranan ¹

Revised: October 29, 2020

Accepted: November 2, 2020

Abstract

The purposes of this study were to study 1) the level of active ageing of the elderly volunteers in the communities, Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom, 2) the readiness to learn of elderly volunteers in the communities, Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom and 3) the relationship between active ageing and readiness to learn of elderly volunteers in the communities, Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom. 370 questionnaires were used as a tool. The sample were elderly volunteers in the communities. Statistics used were percentage, means, and standard deviation. The findings revealed that: 1) Overall performances of active ageing of elderly volunteers in communities was at high levels in all aspects. Considering each aspect, it was found that performances of active ageing of elderly volunteers in communities were at high levels in the aspects of health, participation in society and community and security respectively. 2) Overall performances of the readiness to learn of elderly volunteers in the communities, Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom showed the high level of learning. Considering each aspect, it was found that performances of the readiness to learn of elderly volunteers in the communities were at high levels in the aspects of learning experience, time, learning benefits, and elderly learning respectively. 3) The relationship between active ageing and readiness to learn of elderly volunteers in the communities, Nakhon Chai Si District Nakhon Pathom showed that the relationship between active ageing and readiness to learn of elderly volunteers in the communities was related at a high level as hypothesized. Considering each pair, it was found that the relationships were at medium levels and high levels in which the relationships of readiness to learn of the elderly, readiness and learning benefits, readiness to learn and

---

¹ Lecturer, Education Department, Silpakorn University
e-mail: thong_nantawat@hotmail.com

learning experience, and elderly learning readiness were related in the same direction at high levels with active ageing in the aspects of security and participation in society and community.

Keywords: active ageing, readiness in learning, the elderly

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรโลก ส่งผลให้หลายประเทศได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมถึงประเทศไทยด้วยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ พ.ศ. 2543 โดยมีสัดส่วนประชากรวัยผู้สูงอายุ คือ มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปถึงร้อยละ 10 ของจำนวนประชากร และกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (complete ageing society) ประมาณปี พ.ศ. 2564 คือ มีประชากรสูงอายุถึง 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2558, หน้า 12) โดยสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุนั้น ได้แก่ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ทำให้คนในประเทศนั้นมีอายุเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสูงวัยมากขึ้น จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ประชากรในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยปี พ.ศ. 2557 ประชากรวัยแรงงานจะมีจำนวนสูงสุดและเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง ด้านคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยยังมีปัญหา ด้านคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ขณะที่คนไทยมีแนวโน้มการเสียชีวิตมากขึ้น รวมถึงปัญหาด้านสุขภาพในวัยผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ

ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้แบ่งช่วงวัยผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วง แบ่งตามช่วงอายุ โดยให้คำอธิบายในแต่ละช่วง ดังนี้ วัยสูงอายุตอนต้น อายุตั้งแต่ 60-69 ปี เป็นช่วงที่ยังมีพลังกาย สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ วัยสูงอายุตอนกลาง ตั้งแต่อายุ 70-79 ปี เริ่มมีอาการเจ็บป่วยร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรัง และวัยสูงอายุตอนปลาย ตั้งแต่อายุ 80 ปีขึ้นไป จะเป็นช่วงวัยที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ อาจมีภาวะทุพพลภาพ คำอธิบายที่กล่าวมาจะเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุ โดยใช้ระดับอายุ หรือการใช้ความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย ปัจจัยอื่นอย่างการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ แสดงออกมาทางสติปัญญาการรับรู้และการเรียนรู้ที่ถดถอยลง และใช้ภาวะทางสังคม เป็นความเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ที่สถานภาพในระบบสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (ชินุทัย กาญจนะจิตรา และคณะ, 2550, หน้า 1) โดยในปี 2557 ประชากรผู้สูงอายุตอนต้น มีจำนวน 5.6 ล้านคน หรือร้อยละ 8.6 ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุตอนกลางจำนวน 3 ล้านคน หรือ ร้อยละ 4.6 และผู้สูงอายุตอนปลายจำนวน 1.4 ล้านคน หรือร้อยละ 2.1 ในอนาคตความต้องการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุก็น่าจะสูงขึ้นตามการเป็นสังคมสูงวัยที่เพิ่มขึ้น

จากข้อมูลการสำรวจประชากรปี 2559 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559, หน้า 1) พบว่า จังหวัดนครปฐม มีประชากรจำนวน 799,131 คน (ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2559) มีผู้สูงอายุจำนวน 143,587 คน หรือร้อยละ 17.97 ของประชากรทั้งจังหวัด และอำเภอนครชัยศรีเป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีประชากรจำนวนมาก คือ 107,979 คน และมีผู้สูงอายุจำนวนมากเป็นลำดับที่ 3 ของจังหวัด คือ 21,519 คน คิดเป็นร้อยละ 19.93 ของประชากรทั้งอำเภอ นครชัยศรี และนอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ. ขึ้น (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559, หน้า 11) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

จะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน และ สิริวัลลีย์ พลฤกษ์อุดมชัย (2560, หน้า 12) ยังกล่าวอีกว่า กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุนั้นมีหลายกิจกรรม ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิก ได้แก่กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ของชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมนันทนาการกิจกรรม เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย กิจกรรมท่องเที่ยวกิจกรรมการกุศลและกิจกรรม ฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ และยังคงช่วยนำพาให้เป็นผู้มีความรุ่งเรืองในชีวิต ซึ่งทุกคนต้องแสวงหาความรู้โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long-learning) และการเรียนรู้ที่สำคัญจะมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-study) ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดเตรียมตนเองเพื่อการเรียนรู้ คือ 1.1) มีจิตสำนึกในตนว่าเราเป็นนักศึกษา 1.2) มีใจมุ่งมั่นสู่เป้าหมายการเรียน 1.3) มีวินัยในตนเอง 1.4) มีการรักษาสุขภาพตนเอง และ 1.5) มีท่าของการอ่านที่ถูกสุขลักษณะ 2) การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียน คือ 2.1) มุมเรียน 2.2) อุปกรณ์การเรียน 2.3) แสงสว่าง 2.4) อุณหภูมิ 3) การจัดเตรียมเวลาเพื่อการเรียน คือ 3.1) เวลาเรียนที่เหมาะสม 3.2) ทำกิจกรรมการเรียนตรงเวลา และ 4) การจัดเตรียมทุนทรัพย์เพื่อการเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560)

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการพัฒนาความสัมพันธ์ของวุฒิวิยกับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อันจะส่งผลต่อความสุขในการดำรงชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

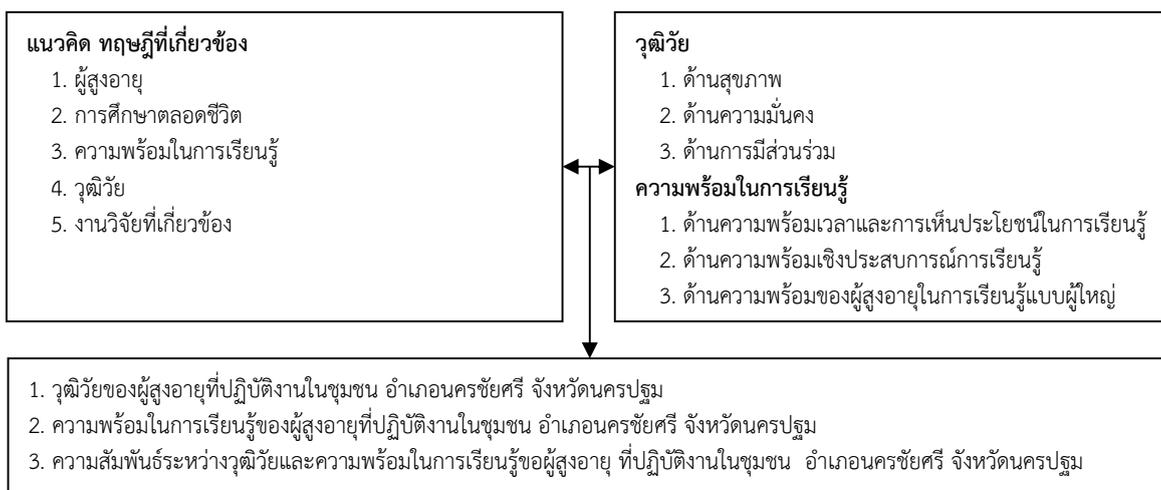
1. เพื่อศึกษาระดับวุฒิวิยของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการวิจัย รวมไปถึงการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอ

นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยได้ส่งเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ด้านวุฒิวย ได้แก่ 1.1) ด้านสุขภาพ 1.2) ด้านการมีส่วนร่วม 1.3) ด้านความมั่นคง และ 2) ด้านความพร้อมในการเรียนรู้ ได้แก่ 2.1) ด้านความพร้อมเวลาและการเห็นประโยชน์ในการเรียนรู้ 2.2) ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3) ด้านความพร้อมของผู้สูงอายุในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาหรือทำงานในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้ง 24 ตำบล ดังนี้ 1) ตำบลขุนแก้ว 2) ตำบลท่าตำหนัก 3) ตำบลวัดแค 4) ตำบลจิ้วราย 5) ตำบลนครชัยศรี 6) ตำบลบางแก้ว 7) ตำบลบางระกำ 8) ตำบลลานตากฟ้า 9) ตำบลวัดสำโรง 10) ตำบลดอนแฝก 11) ตำบลห้วยพลู 12) ตำบลบางพระ 13) ตำบลบางแก้วฟ้า 14) ตำบลวัดละมุด 15) ตำบลสัมปทวน 16) ตำบลศรีมหาโพธิ์ 17) ตำบลท่ากระชับ 18) ตำบลโคกพระเจดีย์ 19) ตำบลบางกระบือ 20) ตำบลท่าพระยา 21) ตำบลไทยวา 22) ตำบลศิระชะทอง 23) ตำบลแหลมบัว 24) ตำบลเพนียด จำนวนทั้งสิ้น 9,909 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาหรือทำงานในพื้นที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้ง 24 ตำบล จำนวนทั้งสิ้น 370 คน โดยใช้เกณฑ์การสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ตามตารางสำเร็จรูปของ เครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ .963 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 69 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 3.1 แบบสอบถามประสานงานกับชมรมผู้สูงอายุในอำเภอนครชัยศรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.37 ของกลุ่มตัวอย่าง

4. วิเคราะห์ข้อมูล คือ 4.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) 4.2)แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตน และความพร้อมในการเรียนรู้ ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1981, p. 182) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 50.4 – 5.00 คือ มีความฉลาดทางสุขภาพระดับมากที่สุด 3.50 – 4.49 คือ มีความฉลาดทางสุขภาพระดับมาก 2.50 – 2.49 คือ มีความฉลาดทางสุขภาพระดับปานกลาง 1.50 – 2.49 คือ มีความฉลาดทางสุขภาพระดับน้อย และ 1.00 – 1.49 คือ มีความฉลาดทางสุขภาพระดับน้อยที่สุด และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวยในการปฏิบัติงาน ในชุมชน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคง ดังนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวยที่ปฏิบัติงานในชุมชน (n = 327)

ภาวะวุฒิวย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับวุฒิวย
ด้านสุขภาพ (Health)	3.93	.567	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม (Participation)	3.87	.579	มาก
ด้านความมั่นคง (Security)	3.84	.628	มาก
รวม	3.88	.590	มาก

จากตารางที่1 พบว่าการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวยปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีภาวะวุฒิวยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = .590) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสุขภาพ มีระดับวุฒิวยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = .567) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม สังคมและชุมชน ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .579) และด้านความมั่นคง ($\bar{X}$ = 3.84, S.D. = .590) ตามลำดับ

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) ดังนี้

ตารางที่ 2 ภาพรวมความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน (n = 327)

ภาวะวุฒิวย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพร้อมในการเรียนรู้
ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์การเรียนรู้	3.88	.629	มาก
ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้	3.96	.690	มาก
ด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ)	3.83	.652	มาก
รวม	3.89	.657	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชนในภาพรวมมีการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .657) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้สูงสุด ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .690) รองลงมาคือ ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .629) และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .652) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน โดยภาพรวม

วุฒิวย	ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ			รวม (Y _{tot})	ระดับความสัมพันธ์
	ด้านความพร้อมและประโยชน์การเรียนรู้ (Y ₁)	ด้านความพร้อมในการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ (Y ₂)	ด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Y ₃)		
ด้านสุขภาพ (X ₁)	0.519**	0.471**	0.532**	0.584**	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมสังคมและชุมชน (X ₂)	0.661**	0.588**	0.629**	0.720**	สูง
ด้านความมั่นคง (X ₃)	0.723**	0.527**	0.633**	0.720**	สูง
รวม (X_{tot})	0.710**	0.591**	0.669**	0.754**	สูง

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิทย์ (X_{tot}) และความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (Y_{tot}) ที่ปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r = 0.754^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกันสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ($r = 0.584^{**}$ ถึง $r = 0.720^{**}$) โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันกับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ คือ ด้านความพร้อมและประโยชน์การเรียนรู้ (Y_1) ด้านความพร้อมในการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ (Y_2) และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Y_3) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมี ความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง คือ วุฒิวิทย์ด้านความมั่นคง (X_3) และวุฒิวิทย์ด้านการมีส่วนร่วมสังคมและชุมชน (X_2) ($r = 0.720^{**}$) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสุขภาพ (X_1) ($r = 0.584^{**}$)

สรุปผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวิทย์ในการปฏิบัติงาน ในชุมชน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคง พบว่า การปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวิทย์ ปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีภาวะวุฒิวิทย์อยู่ในระดับมาก โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีวุฒิวิทย์ในการปฏิบัติงานจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม สังคมและชุมชน และด้านความมั่นคง ตามลำดับ

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์ในการเรียนรู้ ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชนในภาพรวมมีการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชนจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้สูงสุด ด้านความพร้อม เวลา และการเห็นประโยชน์การเรียนรู้ และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิทย์และความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Person (Pearson product moment correlation coefficient) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิทย์และความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกันสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันกับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ คือ ด้านความพร้อมและประโยชน์การเรียนรู้ ด้านความพร้อมในการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้และด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง คือ วุฒิวิทย์ด้านความมั่นคง และวุฒิวิทย์ด้านการมีส่วนร่วมสังคมและชุมชน ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสุขภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภูมิวัยของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาพบว่า ภูมิวัยของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและการแบ่งรายด้านทุกด้านมีระดับภูมิวัยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อหากพิจารณาเป็นรายข้อนั้น ยังพบว่า มีบางประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อย โดยผู้วิจัยได้เสนอเป็นระดับความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ระดับการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชนในข้อต่ำสุด ดังนี้

1.1 ภาพรวมการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีภูมิวัยปฏิบัติงานในชุมชน ถึงแม้ว่า โดยภาพรวมของการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีภูมิวัยปฏิบัติงานในชุมชนจะมีระดับภูมิวัยอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ยังพบว่า ด้านความมั่นคง (security) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของความมั่นคงในชีวิต จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีความภาคภูมิใจในตนเองยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อ่ำไพรัตน์ อักษรพรหม และกฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์ (2561) กล่าวว่า การมีรายได้และการมีงานทำเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และเหลือเก็บเพื่อเป็นการออมในอนาคต หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมรายได้ สนับสนุนงบประมาณ ในการประกอบอาชีพ แหล่งรายได้หลัก คือ การปลูกสับปะรดนางแล และรายได้อื่น ๆ เป็นอาชีพเสริม ได้แก่ เลี้ยงไก่เพื่อจำหน่ายไข่ ทำนา ปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลา ตัดเย็บเสื้อผ้า จักสานไม้ไผ่ และเบียดเลี้ยงชีพผู้สูงอายุ มีความปลอดภัยในชีวิต ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและด้านทรัพย์สิน สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และมีที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม มีการจัดตกแต่งที่อยู่อาศัยอย่างถูกสุขลักษณะ สิ่งแวดล้อมไม่เป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิต

1.2 รายด้านของการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุที่มีภูมิวัยปฏิบัติงานในชุมชน

1.2.1 ด้านสุขภาพ (health) พบว่า การตรวจสุขภาพประจำปีของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้าน อื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะหากมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรงก็จะส่งผลให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ กัญญาสาเอี่ยม (2562, หน้า 1) กล่าวว่า “การตรวจสุขภาพในผู้สูงอายุเป็นประจำจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ ผู้สูงอายุหลายคนเข้าใจว่าตนเองมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมาตลอด ไม่เจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว จึงไม่จำเป็นต้องตรวจสุขภาพ ยิ่งไปกว่านั้น คือ มีผู้สูงอายุจำนวนมากไม่ยอมตรวจสุขภาพ เพราะกลัวว่าจะเจอโรคแล้วทำให้ไม่สบายใจ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องมารู้ความเจ็บป่วยของตนเอง” การตรวจสุขภาพในผู้สูงอายุเป็นประจำทำให้ผู้สูงอายุได้รับการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม การตรวจสุขภาพที่มีประโยชน์จะต้องเป็นการตรวจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยหาต้นตอของโรคหรือความผิดปกติได้ตั้งแต่ระยะแรกแล้ว ยังทำให้ง่ายที่จะรักษาให้หายขาดได้หรือบรรเทาอาการให้ดีขึ้นได้ สามารถรับมือกับโรคเรื้อรังและควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ช่วยคัดกรองความเสี่ยงของโรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับผู้ที่ที่มีความเสี่ยงต่อโรคสูงเป็นทุนเดิม เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีต่อสุขภาพและไม่ไปเร่งการพัฒนาโรคให้เกิดขึ้น นอกจากการ

ตรวจสุขภาพแล้ว สิ่งที่สูงอายุควรปฏิบัติเพื่อมีร่างกายที่แข็งแรง คือ 1) เลือktanอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสม 2) ออกกำลังกายอยู่เสมอ 3) สูดอากาศบริสุทธิ์เป็นประจำ 4) ไม่ควรสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ 5) ใส่ใจป้องกันอุบัติเหตุอยู่เสมอ 6) ควบคุมน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์พอดี 7) ใช้ยารักษาโรคอย่างเหมาะสม 8) หมั่นสังเกตอาการผิดปกติในร่างกายอยู่เสมอ และ 9) ทำใจให้สบาย ไม่เครียด

1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วม (participation) พบว่า การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการหรือเป็นผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับเลือกให้เป็นกรรมการหรือเป็นผู้นำจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้เห็นว่าคุณค่าของตัวเองยังมีความสำคัญและยังเป็นที่ต้องการของสังคม ชุมชนนั้น ๆ โดยส่วนมากผู้สูงอายุมักมองว่า ตนเองด้อยค่า ต้องพึ่งพาผู้อื่น และร่างกายก็เสื่อมโทรม ไม่สามารถทำอะไรได้ดี แต่แท้จริงแล้วผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งความรู้ความชำนาญ และเป็นผู้ธำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นสายใยสำคัญ ของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัญญา วชิรเพชรปราง (2553, หน้า 14) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่อายุมากแล้วแต่ยังสามารถประกอบภารกิจประจำวันได้ ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขต้องสามารถแสดงบทบาทในการดูแลสุขภาพตนเอง ดูแลตนเองด้านจิตใจและจิตวิญญาณ เลี้ยงดูหลาน และมีบทบาทในชุมชน ครอบครัว และชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ สิ่งที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของผู้สูงอายุ คือ ด้านภูมิหลัง ด้านครอบครัวและด้านชุมชน การแสดงบทบาทที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ ครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุข บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

1.2.3 ด้านความมั่นคง (security) พบว่า มีความสามารถที่สร้างรายได้แก่ตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญความสามารถที่สร้างรายได้แก่ตนเอง จะส่งผลให้ผู้สูงอายุได้เห็นถึงคุณค่าของตนเองในด้านของความสามารถ ความยอมรับของสังคมสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) กล่าวว่า ผู้สูงอายุภายใต้นโยบายการดูแลโดยรัฐบาล มีเนื้อหาหลักมุ่งไปที่การพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และได้รับการยอมรับความสามารถในการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งในแผนฯ 5 ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีศักดิ์ศรี และได้รับการยอมรับ ด้วยการประกันรายได้ให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างจิตสำนึกให้สังคมเคารพและยอมรับผู้สูงอายุ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ส่งเสริมการให้ผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งทั้งด้านสุขภาพอนามัย สังคม และได้รับความปลอดภัยในความเป็นอยู่ ด้วยการส่งเสริมมาตรการการดูแลสุขภาพอนามัยด้วยตนเองเบื้องต้น ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ สร้าง

หลักประกันในชีวิตให้กับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านรายได้ การมีหลักประกันด้านสุขภาพ ส่งเสริมให้ได้รับการดูแล และคุ้มครองโดยครอบครัว สร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ สร้างคุณค่าจากการทำงานให้กับผู้สูงอายุ เช่น การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ 5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ สร้างบุคลากร การบริการ ที่เกื้อหนุนต่อสังคมผู้สูงอายุ เช่น สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็น เพื่อออกแบบสังคมที่เหมาะสมเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง มาตรการพัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและทันสมัย

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2.1 ภาพรวมของความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชนถึงแม้ว่า โดยภาพรวมของความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จะมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ยังพบว่า ด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) จะเป็นสิ่งเริ่มต้นให้ผู้สูงอายุทราบว่า การเรียนรู้ไม่มีความสิ้นสุด สามารถเรียนรู้ได้ทุกวันตั้งแต่เกิดจนตาย สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะ ศักดิ์เจริญ (2558) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิต นับเป็นกระแสหลักของสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนไปจนตลอดชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดแทรกไปในวิถีชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับความรู้ในฐานะพลังในการขับเคลื่อนสังคม เพื่อให้สังคมก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร จนถึงสังคมเมือง การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากคนในสังคมไม่เห็นความสำคัญในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าเป็นผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง นับเป็นแนวคิดหลักสำหรับการพัฒนาผู้เรียนวัยผู้ใหญ่และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ดังกล่าวรวมถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ในบริบทแวดล้อมต่าง ๆ รวมไปถึงการปรับใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอน

2.2 รายงานของความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานในชุมชน

2.2.1 ด้านความพร้อมเวลาและการเห็นประโยชน์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน พบว่า สามารถเรียนรู้ได้จากทุก ๆ คน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้นี้ว่าสามารถเรียนรู้ได้จากทุกคนจะเป็นจุดที่

ทำให้ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ชีวิตที่สูงสามารถยอมรับตนเองและความคิดเห็นของคนอื่น หรือยอมรับการเรียนรู้จากบุคคลอื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลกร ศิริวรรณะ (2556) กล่าวว่า ผู้สูงอายุยอมรับตนเองอยู่ในระดับสูงและมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งความคิด ความรู้สึก การกระทำ ลักษณะของตนเองในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความรู้สึก อารมณ์ การเห็นคุณค่าของตนเอง การยอมรับสถานภาพของตนเองในสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการมองตนเอง ความรู้สึกของตนเอง การรับรู้ตนเอง เข้าใจและสามารถยอมรับสิ่งนี้ได้ตามความเป็นจริงตามเหตุและผล รวมทั้งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องประเมินตนเองได้อย่างเหมาะสม

2.2.2 ด้านความพร้อมเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน พบว่า ชอบเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของผู้อื่น จะส่งผลให้ผู้สูงอายุยอมรับในประสบการณ์ของคนอื่นเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก ผู้สูงอายุมีความคิดว่าตนเองมีอายุมาก และผ่านเรื่องราวในชีวิตมามาก จึงไม่ค่อยยอมรับหรือเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่นมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพ กิตติบุญถวัล (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้ไม่สามารถเกิดจากการบอก ให้จดจำหรือให้ปฏิบัติตาม หากแต่ต้องเกิดจากการสะท้อนคิดด้วยตนเอง การสะท้อนคิดมีจุดเริ่มมาจาก ประสบการณ์และใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการคิด ทั้งนี้ ครูสามารถนำประสบการณ์จากอดีตของผู้เรียน ประสบการณ์ในห้องเรียนและประสบการณ์ของผู้อื่น มาสะท้อนโดยใช้คำถามแล้วสรุปความรู้จาก ประสบการณ์ของผู้เรียนสู่โน้ตทัศน์ความรู้ การสะท้อนความคิดทำให้ประสบการณ์กลายเป็นสิ่งมีคุณค่า

2.2.3 ด้านความพร้อมในการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (ผู้สูงอายุ) ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน พบว่า ชอบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หากได้รับพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนให้กับผู้สูงอายุได้เห็นถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ ผู้สูงอายุเปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิตของตนเองเป็นการไหลเวียนองค์ความรู้ที่มี อยู่ในตัวบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งหรืออีกองค์กรหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กวีศุภณัฐ วิกรมยารักษ์ (2559, หน้า 1) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้นให้ความสำคัญ กับคนเป็นหลัก องค์กรจะต้องพัฒนาให้พนักงานมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา พนักงานใน องค์กรต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะสามารถนำประสบการณ์และ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตน มาสร้างคุณค่าให้กับองค์กรได้อย่างสร้างสรรค์ และการที่องค์กรจะ ประสบความสำเร็จในการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานในองค์กรได้นั้น องค์กรควรให้ ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล ระดับทีม และระดับองค์กร จึงจะสามารถทำให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นได้อย่างสมบูรณ์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมา อธิบายเพิ่มเติม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานใน ชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อ พิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวยด้านด้านสุขภาพกับความพร้อมในการ

เรียนรู้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ต่ำกว่าด้านอื่น ซึ่งหากส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรงจะส่งผลให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ที่ดีมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรวรรณ น้อยวัฒน์ (2555, หน้า 1) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงควรพัฒนาสุขภาพในด้านร่างกาย ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสุขภาพ การบริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ การพักผ่อนให้เพียงพอ การออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ การพัฒนาทางด้านอารมณ์ ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรม สันทนาการ การฝึกสมาธิ การพัฒนาทางด้านสังคม อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ หรือจากที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น การใช้เวลาวางบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน การปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ได้แก่ การเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง การเข้ารับ การอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อ สารสนเทศ รวมไปถึงการหัดสังเกตและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้สูงอายุหากมีเวลาที่เพียงพอจะสามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากมีสุขภาพที่แข็งแรงจะส่งผลให้สามารถดูแลตนเอง และดูแลบุคคลรอบข้างได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งหากผู้สูงอายุที่มีวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในระดับสูง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 2.1) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ตามความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2.2) ควรมีการวิจัยและพัฒนา (the research and development) หรือทดลองความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิวิยและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานในชุมชน อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552**. สืบค้นจาก http://www.dop.go.th/download/laws/law_th_20152309144546_1.pdf
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, (2559). **ข้อมูลการสำรวจประชากรปี 2559**. สืบค้นจาก http://law.m-society.go.th/law2016/law/type_list/28
- กวีศุภณัฐ วิกรมยาการม. (2559). **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้: หนึ่งในจุดสำคัญเพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. สืบค้นจาก http://journal.rmutto.ac.th/template/design/file_article/article.420pdf.
- กัญญา สาเอี่ยม. (2562). **บทความ ตรวจสอบสุขภาพประจำปี สิ่งดี ๆ สำหรับผู้สูงอายุ**. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/7371>
- ชลกร ศิรวรรณษ. (2556). **การยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในชุมชน กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 39(2), หน้า 80-94.**
- ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา และคณะ. (2550). **สุขภาพคนไทย 2550**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ประไพ กิตติบุญถวัล. (2561). **การสะท้อนคิด: จากประสบการณ์ที่ล้ำค่าสู่การเปลี่ยนแปลง. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 12(1), หน้า 102-110.**
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). **ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1), หน้า 8-13.**
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2560). **แนะแนวการศึกษา**. สืบค้นจาก https://www.stou.ac.th/Thai/Offices/Oes/Guide/article/learn_01.html
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2558). **Population and Society 2015: Population and Social Diversity in Thailand as of 2015. วารสารสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 16(1), หน้า 12.**
- สิริวัลลี พุกษาอุดมชัย. (2560). **ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนแฝก จังหวัดนครปฐม. E-Journal, Silpakorn University, 10(1), หน้า 1445.**
- สุกัญญา วชิรเพชรปราน. (2553). **บทบาทผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุขในชุมชนกิ่งเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา, 16(1), หน้า 50-59.**
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **การสำรวจประชากรในประเทศไทย พ.ศ. 2559**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อรวรรณ น้อยวัฒน์. (2555). **สุขภาพกับคุณภาพชีวิต**. สืบค้นจาก http://www.stuo.ac.th/Schoo/S/Shs/booklet/book5_3/Pbhealth.html

อำไพรัตน์ อักษรพรหม และกฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์. (2561). การได้รับและการเข้าถึงสวัสดิการสำหรับ
ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ. **วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์**, 26(2), หน้า 41-58.

John W. Best. (1981). **Research in Education**, (4th ed.). New Jersey: Prentice – Hall Inc.